

Õiguskantsleri Kantselei

Merle Laurimäe
merle.laurimae@julianus.ee

Teie 12.11.2025 nr

Meie 28.01.2026 nr 14-5/252396/2600758

Ligipääsu sulgemine maksekäsu kiirmenetluse avalduste esitamise X-tee teenusele

Lugupeetud Merle Laurimäe

Palusite õiguskantsleri seisukohta, kas Julius Inkasso OÜ ligipääsu sulgemine X-tee kaudu maksekäsu kiirmenetluse avalduste esitamise teenusele (edaspidi Teenus) on toimunud õiguslikul alusel ja kas Justiits- ja Digiministeerium (ministeerium) ning Registrate ja Infosüsteemide Keskus (keskus) on seda tehes toiminud kooskõlas hea halduse tavaga. Teie hinnangul puudub Teenusele ligipääsu piiramiseks õiguslik alus ning ministeerium ja RIK on rikkunud Teie õigust olla ära kuulatud. Leiate, et vähemalt mittetarbijakrediidi asjades tuleks Teenusele ligipääs viivitamata taastada.

Praegusel juhul tuleb avaldus jätta läbi vaatamata, sest vaidlust on võimalik tõhusalt lahendada halduskohtus ([õiguskantsleri seadus](#) § 25 lg 3 p 4). Kuigi meile teadaolevalt ei ole ministeerium ega keskus vormistanud Teenusele ligipääsu sulgemise kohta haldusakti koos põhjenduste ja viitega õiguslikule alusele, ei välista see kohtulikku kontrolli. Halduskohus saab vaatamata sellele hinnata, kas Teenusele ligipääsu sulgemine on olnud õiguspärane ja proportsionaalne.

Mööname, et kuni 30.10.2025 kehtinud regulatsioonis ei pruukinud õiguslik alus Teenusele ligipääsu sulgemiseks valeandmete esitamise tõttu olla lihtsasti äratuntav. Ent arvestades, et maksekäsu kiirmenetluses nõuet sisuliselt ei kontrollita, vaid lähtutakse esitatud andmete õigsusest (vt ka [tsiviilkohtumenetluse seadustik](#) (TsMS) § 482 lg 6¹), võib siiski nõustuda, et süsteemi usaldusväärsuse tagamiseks ning võlgnike (eelkõige tarbijate) õiguste kaitsmiseks peab vastav võimalus olemas olema.

Ministeerium selgitas õiguskantslerile, et aluse Teenusele ligipääsu sulgemiseks valeandmete esitamise tõttu annab justiitsministri 5.08.2015 määruse nr 26 „[Maksekäsu kiirmenetluse infosüsteemi asutamine ja infosüsteemi pidamise põhimäärus](#)“ (põhimäärus) § 18 lõike 3 punkt 2. Selle sätte kohaselt on ministeeriumil kui infosüsteemi pidamise üle järelevalve teostajal õigus infosüsteemi kantud andmete väärkasutamise avastamise korral nõuda volitatud töötajalt või keskuselt kasutaja infosüsteemile juurdepääsu piiramist, peatamist või lõpetamist. Kuigi sätte sõnastus sellist järeldust otseselt ei toeta, kuna säte räägib süsteemi kasutajatest, kelleks on ministeeriumi ametnikud ja töötajad ning samuti kohtunikuabid ja kohtu ametnikud ja töötajad (vt põhimääruse § 6), leiab ministeerium, et valeandmete süstemaatiline esitamine Teenuse kaudu

kujutab endast infosüsteemi väärkasutust laiemalt ning õigustab teenuse kasutamise piiramist kohtumenetluse ja infosüsteemi usaldusväärsuse tagamiseks.

Tänaseks on põhimäärust õiguselguse tagamiseks täiendatud. 31.10.2025 jõustunud põhimääruse § 16 lõige 5 annab ministeeriumile õiguse peatada kolmeks aastaks Teenusega liidestunud isikul Teenuse kasutamine, kui see isik on Teenuse vahendusel esitanud vale- või puudulikke andmeid.

Seega isegi juhul, kui õiguskantsler jõuaks praegusel juhul järeldusele, et Teenusele ligipääsu sulgemiseks puudus piisavalt selge õiguslik alus, ei tooks see tõenäoliselt kaasa olukorda, kus ligipääs taastatakse. On võimalik, et ministeerium teeb seepeale uue samasisulise otsuse põhimääruse § 16 lõike 5 alusel, mis annab vale- või puudulike andmete esitamise korral selgesõnalise aluse Teenuse kasutamise peatamiseks kolmeks aastaks. Sellises olukorras saab halduskohus hinnata, millised on Teenusele ligipääsu sulgemise materiaal- ja menetlusõiguslikud eeldused, kas praegusel juhul on neid järgitud, ning teha siduva otsuse selle kohta, kas Teenusele ligipääs tuleb taastada või mitte.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Evelin Lopman

ettevõtluskeskkonna osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Mariann Salomets 6938410
Mariann.Salomets@oiguskantsler.ee